

УДК 634.222:631.521

Ласкавий В.В.

*Дослідна станція помології ім. Л. П. Симиренка Інституту садівництва НААН, Україна
e-mail: mliivis@ukr.net*

ОЦІНКА НОВИХ СОРТІВ І ЕЛІТНИХ ГІБРИДНИХ ФОРМ СЛИВИ СЕЛЕКЦІЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ ПОМОЛОГІЇ ІМ. Л.П. СИМИРЕНКА

В Україні по кількості дерев слива займає лідируюче положення серед кісточкових культур. Налічується більше 31 млн її дерев, або 37,4 % загального числа всіх кісточкових культур. За загальною ж площею насаджень вона займає перше місце (27,8 %), перевершуючи вишню (22,4 %). За питомою вагою у виробництві промислової валової продукції слива також займає перше місце (58,4 %), значно перевершуючи вишню (27,4 %) і інші кісточкові. Пояснюється це, перш за все, найбільш високою врожайністю породи завдяки добрій екологічній пристосованості до умов Поліської і Лісостепової зон України.

Мета роботи полягала у виділенні сортів, адаптованих до умов Лісостепу, які б відповідали вимогам сучасного садівництва і могли значно покращити районований сортимент. Для цього проводилась комплексна порівняльна оцінка сортів і перспективних гібридних форм сливи селекції Дослідної станції помології ім. Л.П. Симиренка за господарсько-біологічними ознаками в умовах Північної лісостепової (правобережної) зони. В процесі досліджень виконувалися наступні завдання:

- провести оцінку урожайності;
- вивчити товарні та смакові якості плодів;
- вивчити особливості росту дерев.

Дослідження проводилися з 5 новими сортами і 4 елітними формами сливи селекції Дослідної станції помології ім. Л.П. Симиренка. Контролем був районований для умов Лісостепу України сорт сливи 'Волошка'. Рік садіння дерев 2002. Схема садіння 6 x 4 м (416 дерев на 1 га). Кожен варіант досліду закладено в триразовому повторенні. Розмір повторення – 8 дерев. Дослідні ділянки розміщено методом рендомізованих повторень. Всі дерева щеплено на аличі. Формування крон дерев проводилось по розріджено-ярусній формі. Дослідження проводилися протягом 2014–2017 років (13–16 рік після садіння), що припадає на період повного плодоношення дерев сливи.

Проведеними дослідженнями встановлено, що за однакових умов вирощування сорти та елітні гібридні форми істотно різнилися за врожайністю порівняно з контролем як в окремі роки, так і за сумарним урожаєм. Стабільно істотно вищий урожай мали сорти 'Трудівниця Млієва', 'Пам'ять матері', 'Оригінальна' і форма '№12456' ('Добра'). Істотно нижчий урожай у порівнянні з контролем протягом всього періоду досліджень мав сорт 'Кантата'. Урожайність на рівні контролю

мали форми '№8121' ('Янтарна мліївська') в 2015 і 2016 та '№8124' ('Престиж') в 2015 і 2017 роках, однак за сумарним врожаєм вони істотно переважають контроль. Істотно не відрізнялися від контролю за сумарним врожаєм сорт 'Ненька' і форма '№8115' ('Окраса саду'). Слід відмітити, що середньорічна урожайність всіх досліджуваних сортів і елітних форм була високою як для сливових насаджень у пору повного плодоношення: від 13 ('Кантата') до 19,3 т/га ('Трудівниця Млієва').

Товарні та споживчі якості плодів, як і інші біологічні особливості, в значній мірі залежать від рівня агротехніки, віку дерева, природних умов та урожаю. Основними показниками якості плодів є їх розмір, величина кісточки, привабливість зовнішнього вигляду і смакові властивості. За середньою масою великі плоди (від 36 до 45 г) мали сорти 'Пам'ять матері' (40,0 г), 'Оригінальна' (40,4) і 'Трудівниця Млієва' (43,7). Дуже великі плоди (понад 45 г) були у сортів 'Кантата' (52,0), 'Ненька' (58,0) та елітних форм '№12456' (53,2), '№8124' (58,0), '№8115' (62,0), '№8121' (64,2). Порівняно з контролем, як за середньою, так і за максимальною масою істотно більші плоди мали елітні форми '№8121' ('Янтарна мліївська') і '№8115' ('Окраса саду'). На рівні контролю за цими показниками були сорт 'Ненька' і форма '№8124' ('Престиж'). Решта досліджуваних сортів і форм мали плоди істотно менші ніж у контроль.

У плодів всіх досліджуваних сортів кісточка добре відділяється від м'якоті, що є важливою властивістю при виготовленні соків, желе, виноматеріалів і високоякісного чорносливу, коли виникає необхідність видалення кісточки з плодів. При визначенні потреби сировини на певний об'єм продукції переробки важливо знати відсоток в загальній масі плодів, який припадає на кісточки. Тому важливою ознакою є відносна маса кісточки, яка стабільна у переважної більшості сортів сливи. У досліді істотно більшу за контроль (3,8 %) відносну масу кісточки мав сорт 'Кантата' (4,3), а істотно меншу – сорт 'Пам'ять матері' (2,0) і елітна форма '№8115' ('Окраса саду') (3,1). Решта сортів і гібридних форм за відносною масою кісточки істотно не відрізнялися від контролю.

Всі досліджувані сорти і елітні форми мають надзвичайно привабливі на вигляд плоди, які відзначаються високими смаковими властивостями.

У пору повного плодоношення габарити дерев сливи з роками змінюються в незначній мірі. Це пов'язано із затуханням ростових процесів. Оскільки в цей період ростові параметри дерев залишаються майже сталими, є можливість оцінити їх залежно від сорту. За висотою дерева досліджуваних сортів істотно не відрізнялися від контролю 'Волошка' (455 см), лише дерева сорту 'Ненька' мали значно нижчу висоту (360), а сорту 'Пам'ять матері' – були істотно вищими (490).

Діаметр крони дерева визначає величину площі проекції крони на поверхню ґрунту. Істотно меншими у порівнянні з контролем (370 см; 10,8 м²) ці параметри були у дерев сорту 'Ненька' (340; 9,1), більшими

– у дерев сортів ‘Трудівниця Млієва’ (410; 13,2) і ‘Пам’ять матері’ (390; 11,9). В решти сортів дерева за цими параметрами від контролю істотно не відрізнялися. Дерев у досліді посаджено з площею живлення 24 м². На 16 рік після садіння проекції крон дерев покрили цю площу від 37,8 (‘Ненька’) до 55,0 % (‘Пам’ять матері’). Відбулося змикання крон в площині ряду у всіх сортів, крім сорту ‘Ненька’.

Висновки.

1. Середньорічна урожайність всіх досліджуваних сортів і елітних форм була високою як для сливових насаджень у пору повного плодоношення.

2. За середньою масою великі плоди (від 36 до 45 г) мали сорти ‘Пам’ять матері’ (40,0), ‘Оригінальна’ (40,4) і ‘Трудівниця Млієва’ (43,7). Дуже великі плоди (понад 45 г) були у сортів ‘Кантата’ (52,0), ‘Ненька’ (58,0) та елітних форм ‘№12456’ (53,2), ‘№8124’ (58,0), ‘№8115’ (62,0), ‘№8121’ (64,2 г).

3. У плодів всіх досліджуваних сортів кісточка добре відділяється від м’якоті, що є важливою властивістю при виготовленні соків, желе, виноматеріалів і високоякісного чорносливу, коли виникає необхідність видалення кісточки з плодів.

4. Всі досліджувані сорти і елітні форми мають надзвичайно привабливі плоди, які відзначаються високими смаковими властивостями.

5. На 16 рік після садіння в сад дерева досліджуваних сортів досягли оптимальних ростових параметрів.

6. У період повного плодоношення дерева досліджуваних сортів потребують омолоджуючої вальної, що повинно забезпечити щорічний ріст пагонів і відновлення на них генеративних утворень для подовження строку продуктивної експлуатації насаджень.

УДК 633.11+632.11

Лісова Г.М.

Інститут захисту рослин НААН, Україна

e-mail: mail_gl@ukr.net

СТІЙКІСТЬ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ РІЗНОГО ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ ДО УРАЖЕННЯ ЗБУДНИКОМ БУРОЇ ІРЖІ В ЗОНІ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Для вітчизняного селекції важливо мати у розпорядженні дані щодо сортів-джерел ознаки стійкості до дії популяцій збудників хвороб в майбутніх місцях вирощування (районування) пшениці. Залучення їх до селекційного процесу дозволить створити резистентний сортовий матеріал. В зоні Правобережного Лісостепу загрозу для виробництва